

સોળ વરસની સતી

અને

નવ વર્ષનો પતિ

ઉર્ફે

બાળલગ્નનો બળાપો.

ભાગ ૫-૬ ઠો.

લેખકની પરવાનગીથી છપાવનાર,
બુકસેલર જદુલાલ નારણદાસ.
ઠે. સ્વામીનારાયણના મંદીર પાસે દુકાન
અમદાવાદી બજાર ગાંધી પોળ (ઘર).
નડીઆદ.

સંવત ૧૯૭૯ સને ૧૯૨૩.
આવૃત્તિ ૪ થી પ્રત ૪૦૦૦.
કીમત દોઢ આનો.

સોળ વરસની સતિ

અને

નવ વરસનો પતિ

ઉર્ફે

બાળલગ્નનો બળાપો ભાગ ૫ મો.

સતિએ દુઃખથી કટાળી તેના માબાપને દીધેલો શ્રાપ.

(રાગ-ગરબીનો)

મરજો મરજો મારાં માને બાપ કે ભુખે મરજો રે,
રહેજો રીબાતા દીન ને રાત કે નર્કે પડજો રે   ૨૪૨

મારો એળે ખોયો અવતાર કે ભુખે મરજો રે,
મારો શ્રાપ છે દીન દયાળ કે નર્કે પડજો રે.   ૨૪૩

તારા કુળમા રે'જો નહિ કોઈ કે ભુખે મરજો રે,
રવડી રવડી થાજો તારૂ મોત કે નર્કે પડજો રે   ૨૪૪

મારૂ જોબન કર્યું તમે ધુળ કે ભુખે મરજો રે,
સોપી નાના તે કંથની સાથ કે નર્કે પડજો રે   ૨૪૫

મારૂ રંભા સરીખુ રૂપ ધુળ રોળાવીરે,
વીચાર્યા વીના નાખી બાળ ખુબ અકળાવી રે.

કદી મુજ મનની ઉમેદ પાર ના પાડી રે,
બેલ મુકી ગરબડી ગાયની જોડી તમે ગાડી રે

મને ખોટી નજરથી લોક બહુ જ નીહાળે રે,
પ્રભુ લેજો તમારી પાસ ચઢી ઝટ વારે રે

મારા નીર્દય છે માતને તાત બની છુ નોધારી રે,
તેથી ગરૂડે ચડીને ગોવીંદ લીયો તમે તારી રે.

પ્રભુ પીયેર મુકીને પુળો હુ સાસરે આવી રે,
પણ નાનકડો છે કંથ તેથી નવ ફાવી રે

વળી સાસુ નણુદ નિર્દય તે તો સકુ જાણો રે,
માટે મહેર કરીને આજ દયા તમે આણો રે

વળી વરસ થયા મને સોળ તે બીના કહુ છુ રે,
મારા નાના તે કંથની સાથ દુખ વેઠી રહુ છુ રે

કંઇ સમજે નહિ તે કંથ બહુ છે નાનો રે,
નવ કરશો કજોડુ કોઇ કહ્યુ મારૂ માનો રે

વળી કન્યા કનકની વેલ સહુ કોઈ જાણો રે,
કજોડુ ન કરશો ભાઇ મારૂ કહ્યુ માનો રે.

વળી દેખી દીકરીનો ભરથાર વાતો સહુ કરશે રે,
તેને સોપેલી તારી બાળ ઝુરી નિત્ય મરશે રે

કદી વાવ કુવો કે તળાવ સરોવર પાળે રે,
મેણુા દેઇ ઘણેરા લોક જીવ તેનો બાળે રે

તેથી કહેશે નખોદ માતને તાત કેરૂ જાજો રે,
નહિ રહેશો રતી તલભાર કે ઉજડ થાજો રે

કહે છે સાત પેઢીઓ આજથી નર્કે જાજો રે,
અબળાના સુણીને શ્રાપ પ્રભુ તમે ધાજો રે

નાના કંથની નારી દે શ્રાપ અંતર ધરશો રે,
મગનની સુણીને વાત આવુ નહિ કરશો રે

૪

જ્ઞાતિ બન્ધુ પ્રત્યે સતિની અરજ.

(રાગ—ગઝલ)

અરે મમ જ્ઞાતિના વીરા તમોને કરગરી કહુ છું
બળાપા બાળલગ્નોના થકી હુ તો બળી રહુ છુ ૨૬૦

અરે ઓ જ્ઞાતિ બન્ધુઓ દયા તમ દીલમા ધરજો
સુધારા જ્ઞાતિના કરવા સહુ જન આગળે પડજો ૨૬૧

જુવો માતા પિતા મારા લઇ પાપો જશે નર્કે
પછીથી દુ ખી અબળાની કહોને પાખ કઇ ફરકે ૨૬૨

કરી મોટી અરે મુજને ખરે ! શું આ મ પરણાવા
ઉછેરો શું અરે બાળક હમારૂ ધન ઉધરાવા ૨૬૩

ન સમજો સાહ્યબી અમર તમારી તો ટકી રહેશે
નિહાળી જોડલુ જગત્ સૌ ગાળ તો દેશે ૨૬૪

અરે કન્યા તણા વાલી થશે આ દેશ સૌ ખાલી
છતા આ ઘાતકી કામો રહ્યા છો શુ તમે ઝાલી ૨૬૫

હવે તો કંઇ દયા રાખો સહુ ભાઇ દયા રાખો
અરેરે આર્ય અબળાની તુટી જાશે સહુ પાખો ૨૬૬

તપાસી કારણો તેના જગતુના ખાવ ના મેણા
બચાવી બાળ લગ્નોથી કહાડો જગતમા કેણા ૨૬૭

છતા ધણીએ રંડાપો તે આનું નામ.

(રાગ-મુજ ઉપર ગુજરી વીતા પાદશાહ જાણી)

—લાવણી—

હવે કહુછું છેલ્લી વાર સૌ શણગાર ઉતારી લીધો,
મને છતા ધણીએ રડાપો સાસુએ દીધો. ૨૬૮

બહુ હતો મુજને પ્યાર છતાં શણગાર ઉતારી લીધો,
મને છતા ધણીએ રડાપો સાસુએ દીધો. ૨૬૯

અરે સોળ વર્ષની કરી માતાએ ખરી પછી પરણાવી,
ધરી ઉરમા ખુબ ઉમગ સાસરે આવી ૨૭૦

પૈસાની પડેલી તાણ તેથી આ કેર પીતાએ કીધો,
મને છતા ધણીએ રડાપો સાસુએ દીધો. ૨૭૧

પણ પિતા માહરે કરી મને દુખીયારી અતીશય ભારી,
છે છતા ધણીએ રડાપા તણી મમ વારી. ૨૭૨

માટે હો વીરલા વાત કહોને હવે કઇ ઉચારૂ,
આ છતા ધણીએ રંડાપો કઈ જઈ ગળુ. ૨૭૩

માટે આ મારી વાત પ્રેમથી દીલ મહી તમ ધરશો.
વળી હાથ જોડીને કહુછુ કજોડું નવ કરશો. ૨૭૪

માટે મનમહી તમે સમજી સમજુ નર વાત ઉર ધરસો,
વળી હાથ જોડીને કહું છુ કજોડું નવ કરશો ૨૭૫
દુ:ખીયારી અબળા તણી દીલની વાત તમે ઉર ધારો,
પઇસા લોભી પીતા જનોને ધિક્કારો ૨૭૬
તમે સુણજો નરને નાર વાત આ મારી કહુંછુ વિસ્તારી,
વાચીને ઉર ધરો વિનતી મારી ૨૭૭
વળી ખરેખરી આ વાત બનેલી સાક્ષાત કહુછુ કરજોડી,
નાખો નહી કજોડુ કરી આપની છોડી ૨૭૮
મુજ મિત્ર સાભળો સહુ પુસ્તકો વાચી શીખામણ લે છે,
આ ગોધરાવાસી મગન લાવણી કહે છે ૨૭૯
તેથી તમે સમજો આયઁ અબળાથી કેમ કજોડે રહેવાસે,
આ બાકી રહેલું સર્વ પછી કહેવાસે ૨૮૦

છપાય છે.

કલિયુગનાં કૌતક યાને પોલમ પોલ દુનિયા

ફેશનેબલ જમાનો યાને ડુબતી નૌકા.

સમયનો સિતારો યાને વખત તેવાં વાજાં.

દરેક ફક્ત એક આનો

લખો—જદુલાલ નારણદાસ બુકસેલર.

મુ નડીઆદ

७

સતિનો પોતાના પિતા પ્રત્યે ફીટકાર.

(રાગ–ગઝલ.)

જુઓ બાળક પિતાની હું અરે વ્હાલી હતી દીકરી
છતા શું શીર આ મારે પીતા જુઓ ગુજારે છે   ૨૮૧

દયા નવ દીલમા ધારે કરી તે પ્યાર પઈસાનો
કુવે નાખી કરી હાથે ધરી તે પ્યાર પઈસાનો   ૨૮૨

કરી હાલત બુરી મારી ખરે તે નીરખે કેવી
હતી હુ માતને વ્હાલી ખરેખર દેવના જેવી.   ૨૮૩

અરે માતા અને પિતા ભલું થાશે ન તમારૂ
હતી વ્હાલી તમોને હુ છતા આ શું કર્યુ મારૂ ૨૮૪

અરે! ફીટકાર ફીટકારો હજારો વાર ધિક્કારો
યુવાનીમાં મને બાળી જશે આ કેમ જન્મારો   ૨૮૫

કરી મમ હાલ બહુ બુરી લગાવી ગર્દને છુરી
મરૂ દીન રાત હુ ઝુરી જશે આ કેમ જન્મારો ૨૮૬

મગન સઉ વાત તો કહે છે સતિનાં દુખના કાજે
સુધારા કઇ હવે કરજો નહિ તો માત તમ લાજે ૨૮૭

સતિના દીલનો ઉભરો

યાને

તેના માતા પીતા ઉપર ક્રોધના આવેશમાં લખેલો પત્ર.

શ્રી .. .

તારીખ–તમે સને–સોપારી વારે–વનીતા

સ્વસ્તશ્રી ગામ નર્કપુરી મધ્યે માનવંતા માતુશ્રી તેમજ પાપી પિતા વીગેરે

એતાન શ્રી નીવાસ સ્થળ પૃથ્વીપુરથી લી તમોએ સ્વહસ્તે દુખના દરિયામા ડુબાવેલા એક આર્ય અબળાના ખરા અતકરણથી અભિશ્રાપ વાચશો કે જેવી રીતે મને તમોએ અતિ લાડમા ઉછેરી મોટી આશાઓના શીખર ઉપર ચઢાવી પોતાનો સ્વાર્થ સાધવાની ખાતર મને દુખના ડુગર નીચે દબાવી દીધી છે અને તેના પરીણામે મારે શું સકટો સહન કરવા પડતા હશે તેનો ખ્યાલ ઓ દુષ્ટ માતા તને યાદ નહીજ હોય, ખેર! તારે તારી પોતાનીજ જાત ઉપર વીચાર કરો જોવો હતો કે મારી જે હાલત તે કરી છે તેવીજ હાલત કદી ત્હારી હોય, તો શુ તેવા સકટો તું સહન કરી શકત? તેનો વીચાર તારા દીલમા કરી જોઈને તારા હ્રદય પાસેથી સત્ય શીખી લેજે. તારાં કાળા કૃત્યનો બદલો મારીવતી ન્યાયી પરમાત્મા તને જરૂર આપશે હાલ એજ.

લી પતી પ્રેમથી વચીત એક અનાથ આર્ય અબળા.

ભાગ ૬ ઠો.

પુત્રી હોમ.

(રાગ--સોરઠી ગઝલ)

ભગવાન તારી છે કળા ન્યારી બહુ કીર્તિ વસી,
આનંદ કરતા સૌ જનોમાં બાળાઓ જુઓ ફસી. ૨૮૮

નયને નીરખતાં હાય મારી છાતીમાં બહુ સાલતી,
બાળા વર્ષ સોળેતણી ઝુમ છનક કરતી ચાલતી ૨૮૯

તે બાળાના પાપી પીતાએ શું કર્યું તે જાણજો,
દીલમાહી તમ વીચારીને કંઈ રહેમ વૃષ્ટિ આણજો ૨૯૦

પ્રેમે ઉછેરી પાળીને બહુ લાડથી મોટી કરી,
તેજ બાળાને જુઓ નાના પતિ સંગે ધરી ૨૯૧

જરની અરે લાલચ કરી જન કો ફસાઇ જાય છે,
માટે જુઓ નીજ જન તણોની પુત્રીનું શું થાયછે ૨૯૨

પાપી પીતા છે તેહનો જાણી અજબ થાવા સમુ,
દીલમહી ધારે તેઓ પુત્રી વેચી સુખડું હું જમુ ૨૯૩

પુત્રી તણી ઉમ્મર જુઓ કંઈ કોની મોટી થાય છે,
પણ જરતણી આશા થકી બાળાઓનું શું થાય છે ૨૯૪

લેઈ રૂપીયા તેહના ગણી પાંચ દશ હજાર શું,
નિર્દોષ વેચે બાળીકા જઈ તેહને ધીટકાર શું ૨૯૫

દીલમાં બહુ મલકાઇને છલકાઇ અભિમાનો ધરી
લેઈ રૂપૈયા ઘેર આવે કુવે નાંખી દીકરી
નિજ બાળતો નવ જાણુતી કે મુજ પિતા શુ કરે
તે ના સમજતી એમ કે આ સુંદરી આને વરે
પરની કરી વાતો ઘણુ દીલ માહી તે હસતા હતા
તેજ હીજડાઓ જુઓ આ જર થકી ફસતા હતા
નાનો પતિ નાદાન છે વળી નવ ગતી રહી અંગમા
શું સુંદરી કો મોજ માણે તે પતિની સંગમા
નાનો પતિ તેનો અરે નવ ભાન દુનિયાનુ હતું
તેથી હૃદય તેના વિષે હરનીશ દીલમા સાલતું
થઇ સોળ વર્ષે સુંદરી સ્ત્રી ધર્મના પુર બ્હારમા
ખીલી કળી કલકલ થતી સમ વય સુમનની હારમા

૧૧

આતો કજોડાની કહાણી !

કે

બાળાઓની લહાણી !

(રાગ-સવૈયા)

કન્યાવિક્રયના કરનારા મન મહી શુ મલકાવો
દીકરી જેવુ રત્ન ઉછેરી વેચીને પઇસા ખાવો
તે કરતા તો માત પેટ પત્થર પડીઆ હાતો સારૂં
કન્યાઓ તમ જેવા વેચી જગમા નવ કરતા કાળુ ૩૦૨

નાનપણે લાડે ઉછેરી પાળી પોષીને મોટી કરો
તેજ બાળકી જરની કાજે વેચી તમારા પેટ ભરો
વળી વધુ પઇસા મેળવવાને ફેશન તો તમે શીખવાડો
દેખાશે દીકરી રૂપાળી તોજ ભરાશે તમ ખાડો ૩૦૩

તમ માતાનું એમ કર્યું હોતું તો કયાથી પેદા થાત
માટે દીલ મહી તમ સમજો અરે ! કુવારીકાના તાત
ચંદ્ર વીના જેમ ચકોર સુની તેમ સમજજો બાળા આ
દીલમહી બહુ મુઝાઇ કહેશે માતપિતાનુ નખોદ જાવ ૩૦૪

નોટ કરનસી એકની ધારી દીકરીને સંભાળો
હરામના પઇસા મેળવવા માટે શું દીકરી પાળો
કુવારીકા એ શબ્દ કોણુ છે તે કઇ દીલમા વિચારો
પઈસા લેઇને દીકરી કેરા જીવનને તમ શુ બાળો ૩૦૫

સારસ જેવાં પંખીમાં પણ નરમાદા ક્રીડા કલ્લોલ કરે
તેમાથી કોઇ જુદુ થાય તો ઝુરી ઝુરી બીજુ મરે
તેમ જાણો તમ બાળા મરશે નાના પતીને નીરખતા
લોક દીએ બહુ મેણા ટેણા વાટે કે ઘાટે જાતાં. ૩૦૬

સ્રીની ગત તો સ્રી જાણે છે તોપણ માતા ક્રૂર થાતી
દીકરી દુ ખમા બળી જશે તે વિચાર દીલમા ન કરતી
પુષ્પ ઉમ્મરની થાય બાળા તો શીયળ સાચવે શી રીતે
મદઅગ્નિના પ્રચંડ ભડકા કેમ કરી નારી જીતે ૩૦૭

માતા તારૂ હેત સઉ તેં લાલચમા હાકી દીધુ
નવ મહીના ઉદરમા રાખી આખર શુ કાળુ કીધુ
વર્ણ તમારી નીચ હોય પણ કન્યાવિક્રય કેમ કરો
બહુજ લાડથી ઉછેરી તે બાળા પર શુ દુ ખ ભરો ૩૦૮

સમાન વયનો પતી હોય પણ દ્રવ્ય લઇ કન્યા આપે
સાસરીયા બહુ મેણા દેઇને બીચારીને સતાપે
કામકાજ સહુ ઘરનું કરજે ગુલામડી સમ જાણી છે
તારા બાપને પૈસા દેઇને તુજને ઘરમા આણી છે. ૩૦૯

ધર્મ ગ્રથ સૌ એમ કહે છે કન્યાવિક્રય જે કરશે
જીવત જીદગી કષ્ટ ભોગવી અતે નર્ક વીષે પડશે
બાળ તમારી જીવ બાળીને ગાળ અતીશય દેવાની
માબાપે મને કુવે ઉતારી હાય નીસાસા લેવાની. ૩૧૦

એજ નિસાસે માત પિતાનું સત્યાનાશ જરૂર જાશે,
ખોટા રસ્તામા દ્રવ્ય જશે ને મુરખ અતે ઘસ્તાશે.
દ્રવ્ય લઇને લગ્ન કરે તે સારૂં કદી નવ કહેવાયે,
હિન્દ દેશની પડતી કરવાના કારણ સૌ દેખાયે ૩૧૧

કઇક જનો સ્વાર્થને માટે દીકરી કેરા સાટા કરે,
કઇક જનો નિજ પુત્રી વેચી પાપી પેટ પોતાના ભરે
મગનલાલ તો કહે આટલું તે સઉ જન ઉરમાં ધરજો,
કન્યાવિક્રય અટકાવાને બનતુ તો તમથી કરજો. ૩૧૨

બાળલગ્નનો બળાપો.

રાગ—બારમાસી.

પ્રિતમ પરદેશ ગયલા તે ઘેર આજ આવ્યા
નવીન વસ્તુમા તે ફેશન સંગ લાવ્યા ૩૧૩

ફેશનમા શુ થયું છે તે વાત કહુ છુ આજે
વાચક વીરા સુણજો સતિના દુ:ખ કાજે ૩૧૪

પ્રિતમ તણી જે વાતો હુ અહીંથી પડતી મુકુ
સાસુ અને સગાની ચુગલ હમણા કુકુ ૩૧૫

સાસુએ મુખ જોઇ પ્રીતમ વીદેશ કાઢયા
અમૃત તણા જે છોડા ઇર્ષા રાખીને વાઢયા ૩૧૬

પ્રિતમ પ્રેમ રાખી ને ઘેર આજ આવ્યા
પણ પ્રભુ મારા સીધા તેથી કોઈ નવ ફાવ્યા ૩૧૭

સ્વામીને મે તો પુછયુ કે પ્રાણનાથ સુખી
તમારા કાજે અબળા બહુ થઈતી દુ:ખી ૩૧૮

તેથી તમે તમારો વિયોગ મુકો પડતો
દીકરીને દુ ખ દેઈ પિતા થયો રવડતો ૩૧૯

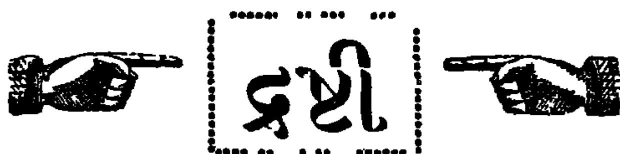
પણ પ્રાણનાથ મારા ફેશનમા બહુ ફસાગા
પરદેશ રવડીને તે ઘેર આજ આવ્યા ૩૨૦

તેથી કો દીન તેણે મુજથી કરી ના વાત
મુજ સંગ બેસવાથી થાયે છે સનેપાત. ૩૨૧

વળી હું જો બોલાવું તો ગુસ્સે બહુજ થાયે
મુજ પર કરીને રીસ તે ઘરની બહાર જાયે ૩૨૨
તેથી જગત્ જનોને વાતો હુ મારી કહું છુ
બળાપા બાળ લગ્ન તણાથી બળી જાઉ છુ ૩૨૩
પણ પતિ સમજાવા મે બહુ કીધા ઉપાયે
છઠ્ઠીના લેખ થકી તે સર્વે મિથ્યા જાયે ૩૨૪
પરદેશમા જઇને ઉલટા ફેશને પડીઆ
ગૃહદેવ શા ગુન્હાથી તમે મુજને નડીઆ ૩૨૫
માતાએ હેત તેનુ લાલચ મુકી દીધું
તાતે થઇને નિર્દય આ જગમા કાળુ કીધુ ૩૨૬
દીકરી તણી કમાઇ પર આધાર તેણે રાખી
જુવોને આર્ય અબળાને દુખમા છે નાખી ૩૨૭
માટે છે માત પિતા મારા ઘણેરા લોભી
તેથી સતિ જુઓને દુખે રહી છે થોભી ૩૨૮
માટે જ્ઞાતિના વડીલો કઈ અરજ કાન ધરજો
દુખી થતી બાળાની સહાયે બને તે કરજો ૩૨૯
હાથે કરી કજોડા દીકરી કુવામા નાખો
કન્યા તણી અછતના એ દુખ પોતે સાખો ૩૩૦
આવી સતિની બીના ઘણેરી બાકી રહી છે
દુખોની હકીકત સો સાતમામાં કહી છે ૩૩૧

બગાળાના મહાન કવિ—

રવિન્દ્રનાથ ટાગોરની મહાન પ્રસાદી

(નવીન રસમય વાર્તા.)

પતિ-પત્નિનો પવિત્ર પ્રેમ, સ્ત્રી-પુરૂષના સસારીક ધર્મો, ડોકટરની ભુલનું ભયકર પરિણામ વિગેરે જાણવા લાયક નીતિવર્ધક વાર્તા. ગ્લેજ કાગળ-આર્ટનું બે કલરનું સુશોભિત પુંઠું હોવા છતા કીમત—

ફક્ત રૂ. ૦-૨-૬ ટીકીટ મોકલનારને તુરત મોકલવામા આવે છે.

વેપારીને માટે સસ્તો ભાવ નગ ૧૦૦ના રૂ ૪-૮-૦

લખો.—જાદવ પુસ્તકાલય.

બુકસેલર જદુલાલ નારણદાસ.

મુ. નડીઆદ.

શ્રી લક્ષ્મીવિજય પ્રીં પ્રેસ (બ્રાન્ચ) રતનપોળ નગરશેઠની મારકીટમાં દેસાઈ રાયચદ છગનલાલે છાપી—અમદાવાદ

તમામ જાતનાં પુસ્તકો સસ્તા ભાવથી
મળવાનું મુખ્ય ભરૂસાપાત્ર ઠેકાણું

બુકસેલર

જડુલાલ નારણદાસ.

નડીઆદ.

તૈયાર છે.

વરખેલી વીણા. ભાગ ૧-૨.

દરેક ભાગનો ફક્ત એક આનો.